

СЕКЦІЯ 2. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

КАЛАЧЕВСЬКА Л. І.

*доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної
діяльності та євроінтеграції*

Сумський національний аграрний університет

м. Суми, Україна

Поглиблення процесів ринкових перетворень, а також всебічна механізація у сільськогосподарському виробництві, обумовили суттєві зміни в структурі зайнятості сільського населення України, суттєво обмежуючи можливості розвитку сільських територій, ставлячи на межу виживання велику кількість сільських громад країни. Певним чином така ситуація пов'язана з особливостями сучасного суспільства, яке розвивається в умовах глобалізації, ускладнення світової господарської системи та розподілу продуктивних сил на глобальному рівні та рівні конкретної країни. За таких умов конкурентне середовище досить швидко знецінило та знецінює надалі традиційні переваги функціонування бізнесу та проживання людей в сільській місцевості, що вимагає змін в системі управління розвитком сільських територій, в першу чергу, за рахунок формування концепції сталого розвитку сільських територій.

Поняття «сталий розвиток» сільських територій було сформульовано в червні 1992 р. на Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (Ріо-де-Жанейро). Сталий розвиток розглядається як розвиток, яке породжує економічне зростання, але справедливо розподіляє його результати, відновлює довкілля в більшій мірі, ніж руйнує її, збільшує можливості людей. Це розвиток, який віддає пріоритет бідним, розширенню їх можливостей і забезпечення їх участі в прийнятті рішень, які зачіпають їх життя, це розвиток, в центрі якого знаходиться людина, орієнтоване на збереження природи, забезпечення зайнятості, реалізацію прав жінок і молоді [1, с. 12].

Кінцевою метою Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку було розроблення концептуальної моделі сталого розвитку

сільської території, яка ґрунтується на досягненні головного і базових орієнтирів в економічній, соціальній, екологічній, інституційній сферах та являє собою взаємопов'язану систему, що включає цілі, завдання щодо забезпечення сталого розвитку, основні чинники, що впливають на її стійкість, і механізми, що забезпечують цей розвиток (рис. 1). Реалізація концептуальної моделі сприятиме: стабілізації соціально-економічного стану сільських територій за рахунок раціонального використання їх ресурсного потенціалу, збільшення фінансових ресурсів і підвищення їх доступності, здійснення інституційних і структурних перетворень на території, зростання рівня доходів сільського населення та його купівельної спроможності, забезпечення ефективній зайнятості та підвищенню рівня і якості життя населення.

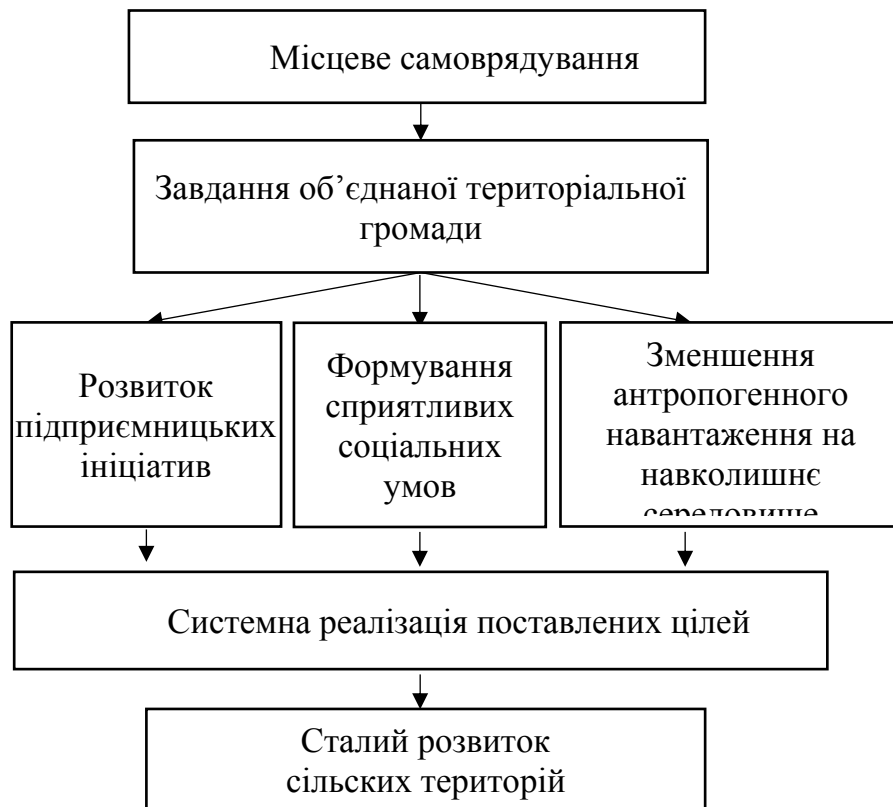

Рис. 1. Передумови формування сталого розвитку сільських територій в умовах децентралізації

Джерело: власні дослідження.

Досліджуючи сучасні тенденції на сільських територіях та враховуючи процеси децентралізації і розширення повноважень територіальних громад, Рябоконь В. П. звертає увагу на такі основні компоненти сталого розвитку сільських територій: соціальні умови, підприємницька діяльність і розвиток бізнесу в сільській місцевості, а

також охорона навколишнього середовища [2, с. 57–63]. Враховуючи вищезазначене сталий розвиток сільської місцевості це стабільний розвиток сільського співтовариства, що забезпечує виробництво продовольства, сільськогосподарської сировини інших несільськогосподарських товарів і послуг, а також суспільних благ, надання рекреаційних послуг, соціальний контроль над територією, збереження історично освоєних ландшафтів та розширене відтворення населення, зростання рівня і поліпшення якості його життя.

Шаповал П., досліджуючи роль сільськогосподарських регіонів у системі управління розвитком економіки, зазначає, що забезпечення сталості розвитку та виконання усіх функцій сільськими територіями можливо лише за умови інноваційного розвитку. У центрі багатоаспектної системи чинників інноваційного сільського розвитку має бути задоволення інтересів селянина як рушійної сили необхідних реформ, спрямованих на відродження села, ефективного використання сільськогосподарських ресурсів та забезпечення продовольчої й екологічної безпеки країни [3, с. 72–73]. Таким чином, розвиток сільських територій на інноваційній основі можливий лише за умови апробації сучасних технологій на інфраструктурні та виробничі об'єкти.

Згідно досліджень Л. В. Тарасович сталий розвиток сільських територій в умовах посилення глобальної конкуренції на ринку сільськогосподарської продукції і продовольства є одним з основних напрямків державної аграрної політики провідних країн світу [4, с. 4–5]. На даний момент більшістю розвинених країн і країн, що розвиваються, підтримуються концептуальні підходи в рамках «SARD – Sustainable Agriculture and Rural Development». В якості пріоритетних завдань розглядаються раціональне використання природно-ресурсного потенціалу, диверсифікація виробництва за рахунок підтримки несільськогосподарських видів діяльності та зайнятості населення, застосування інновацій та ефективних технологій, виробництво екологічно безпечної продукції [5, с. 5].

В рамках даної програми основні завдання сталого розвитку сільських територій включають у себе: розвиток місцевої промисловості з переробки сільськогосподарської сировини; всебічний розвиток кооперації у виробничій, збутовій, фінансовій та інших сферах; створення в сільській місцевості господарських систем, що здатні до саморозвитку; диверсифікацію сільськогосподарського виробництва; підвищення економічної активності сільського населення; відродження традиційних і

розвиток нових ремесел і виробництв; побудову сучасної виробничої та інформаційної інфраструктури.

Визначаючи цінність інновацій, необхідно пам'ятати, що вони неможливі без раціонального використання наявного ресурсного потенціалу. Павлов О. І. стверджує, що не можна відкрити нове, не намагаючись насамперед повернутись до попереднього, іноді забутого змісту [6, с. 2]. Адже наразі є світовий та європейський досвід, де досягнуті значні результати за рахунок інноваційного розвитку. Інноваційна готовність до соціально-економічної модернізації значною мірою залежить від мотивації населення стосовно досягнення цілей розвитку та матеріально-технічної бази інновацій у країні. Загалом інновації формуються у вигляді нових потреб, джерел ресурсів, технологій їх переробки і виробництва, продуктів споживання, нових виробничо-економічних відносин. Водночас, необхідний початковий ресурсний потенціал, до якого можливо застосовувати інноваційні розробки.

Механізм впровадження інноваційних технологій у процес розвитку села О.В. Положаєнко характеризує як комплексну систему інструментів забезпечення інноваційного розвитку (правових, економічних, адміністративних, організаційних, освітніх, традиційних тощо), пов'язаних між собою спільними цілями, принципами і забезпеченням відповідними ресурсами [7, с. 149]. Даний механізм повинен забезпечувати інноваційний розвиток, не залишаючи учасникам процесу іншого вектора розвитку, крім запровадження інновацій. Тобто ефективність механізму має виявлятися у створенні умов, коли не можна відмовитися від інноваційної діяльності. Водночас, повинні бути створені передумови запровадження інновацій. Особливо коли мова йде про сільські території, які мають специфічні риси.

Таким чином, інноваційна діяльність сільських територій пов'язана не просто з розробкою, впровадженням та використанням нововведень, а вимагає інфраструктурної модернізації, перетворення організаційно-економічного механізму господарювання, створення інституціональних, організаційних та відповідних просторових умов. Крім цього, існує ряд особливостей інноваційної діяльності в сфері сільського господарства (сезонний характер діяльності, залежність процесу виробництва від впливу об'єктивних біологічних законів, наявність значних основних фондів і т.д.), що, в свою чергу, обумовлює потребу комплексного та системного впровадження заходів.

Література:

1. Белевят О. А. Соціально-економічний розвиток сільських територій в умовах транзитивної економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Белевят О. А. ; Миколаїв. держ. аграр. ун-т. – Миколаїв, 2010. – 20 с.
2. Рябоконь В. П. Тенденції розвитку соціальної сфери села на сучасному етапі / В. П. Рябоконь // Економіка АПК. – 2015. – № 4. – С. 57–63.
3. Шаповал П. Сільськогосподарський регіон у системі управління розвитком економіки / П. Шаповал // Вісник УАДУ при Президентіві України. – 2002. – № 4. – С. 72–76.
4. Тарасович Л. В. Парадигмальний концепт сільської економіки / Л. В. Тарасович // Вісн. Житомир. нац. агроєкол. ун-ту. – 2015. – № 1(48), т. 2. – С. 3–10.
5. Ahner D. Rural Development policy in an enlarged European Union. Proposals of the European Commission for the period 2007-2013 / D. Ahner // Halle, Germany. – November, 5, 2004. – 15 p.
6. Павлов О.І. Сільські території: теоретично-методологічні засади дослідження [Електронний ресурс]- / О. І.Павлов режим доступу <http://histans.com/Journal/region35.pdf>.
7. Положаєнко О. В. Сутність поняття «сільські території» та його визначення в юридичній літературі / О. В. Положаєнко, С. І. Марченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2013. – Т. 1, Вип. 3. – С. 149 – 151.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАФТОПЕРЕРОБНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

РУДИКА В. І.

кандидат економічних наук,

директор

ДП «ГИПРОКОКС»

м. Харків, Україна

Нафтопереробний комплекс є важливою складовою енерговиробничого циклу країни та наріжним каменем української енергетики, – основним призначенням якого є забезпечення національного господарства різними видами моторного палива. Однак, його розвиток в Україні мав безсистемний характер, чкerez що Україна втратила значний виробничий потенціал з виробництва моторного палива, віддавши лаву першості іноземним виробникам.